

ઔષધિય પાકોની વૈજ્ઞાનિક ખેતી

પાકનું નામ	 કરિયાતુ (કાલમેઘ) <i>Andrographis paniculata</i>	 અશ્વગંધા <i>Withania somnifera</i>	 ગુગળ <i>Commiphora wightii</i>	 કુવરપાઠું (<i>Aloe vera</i>)
જમીન	કોઈ પણ પ્રકારની જમીન પરંતુ પાણી ભરાઈ રહેતું હોય તેવી જમીનમાં છોડ ઉછેરી શકાતા નથી.	કોઈ પણ પ્રકારની જમીન હલકી રેતાળ.	ઓછા વરસાદમાં ઉછેરી શકાય છે. તેને જાનવરો ખાતા ન હોવાથી પડતર જમીનમાં અથવા વાડ તરીકે પણ ઉછેરી શકાય છે.	રેતાળ, ગોરાડું, મધ્યમ કાળી
વાવણીનો સમય	જુલાઈ	ઓગષ્ટના પાછલા અઠવાડિયામાં	મે માસના અંતના અથવા જુન માસના પ્રથમ અઠવાડિયામાં	જુલાઈ—ઓગષ્ટ
વાવેતર અંતર સે.મી.માં	૩૦ × ૩૦	બીજને પુંબીને અથવા ૩૦ સે.મી. ના અંતરે હારમાં	વાનસ્પતિક રીતે પગના અંગૂઠા જેટલી જાડાઈના ૪૫ સે.મી. ના લાંબા કટકાઓ ૨ × ૨ મીટર	૬૦ × ૪૫ ના અંતરે પીલાની રોપણી કરવી.
બિયારણનો દર કિલો/હેક્ટર	૪૦૦ થી ૫૦૦ ગ્રામ	૧૦ × ૧૨	—	—
ખાતરનો જથ્થો કિલો/હેક્ટર	૧૦ ટન છાણીયુ ખાતર ૨ ટન દિવેલીનો ખોળ	૫ થી ૧૦ ટન છાણીયુ ખાતર ૭૨ કિલો એમોનિયમ સલ્ફેટ ૮૪ કિલો સુપર ફોસ્ફેટ	—	—
પિયત	પ્રથમ પિયત ફેર રોપણી બાદ બીજુ પિયત ૩૦ દિવસે ત્રીજુ પિયત ૭૦ દિવસે	પ્રથમ પિયત ફેર વાવણી બાદ બીજુ પિયત ૩૦ દિવસે ત્રીજુ પિયત ૭૦ દિવસે	બે થી ત્રણ પિયત	રોપણી બાદ પાણીની ખેંચ જણાય તો એકાદ પિયત આપવું.
ઉત્પાદન કિલો/હેક્ટર	૨૫૦૦	સેકામૂળ ૪૦૦ થી ૫૦૦	એક છોડ પરથી ૧૦૦ થી ૫૦૦ ગ્રામ જેટલો ગુંદર મળે છે.	૧૦૦૦૦ થી ૧૨૦૦૦ કિલો પાનાનું ઉત્પાદન
અન્ય માહિતી	—કરિયાતાના આખા છોડ (એટલે કે પંચાગ, મૂળ, થડ, પાન, ફળ અને ફૂલ)નો ઉપયોગ દવામાં થાય છે. —કરિયાતાનો છોડ મરચીના છોડ જેવો જ દેખાય છે.	—પાન અને મૂળનો ઉપયોગ ઔષધમાં થાય છે. —પાક ૧૩૫ થી ૧૫૦ દિવસે થાય છે.	—ગુગળનો છોડ આશરે ૪ થી ૫ વર્ષે ગુંદર કાઢવા યોગ્ય બને છે. તથા છોડ પરથી ફક્ત એકજ વખત છોડની વૃદ્ધિ	

ઔષધિય પાકોની વૈજ્ઞાનિક ખેતી

પાકનું નામ				
	ઈસબગુલ <i>Plantago ovata</i>	મીઠી આવળ <i>Cassia senna</i>	અસાળીયો <i>Lepidium sativum</i>	સફેદમુસળી <i>Chlorophytum borivilianum</i>
જમીન	રેતાળ, ગોરાડું, મધ્યમ કાળી	રેતાળ, ગોરાડું, મધ્યમ કાળી	રેતાળ, ગોરાડું, મધ્યમ કાળી, તથા સારા નિતાર વાળી	રેતાળ, ગોરાડું, મધ્યમ કાળી
વાવણીનો સમય	૨૦મી નવેમ્બર થી ૨૦મી ડિસેમ્બર	ઉનાળુ: ફેબ્રુઆરી ચોમાસુ: જૂન	૧૫ મી ઓક્ટોબર થી નવેમ્બરના અંત સુધી	સારો વરસાદ થયા બાદ એટલે કે જૂનના પ્રથમ અઠવાડિયામાં
વાવેતર અંતર સે.મી.માં	બીજને પૂંખીને	૩૦×૩૦	બીજને પૂંખીને અથવા ૩૦ સે.મી.ના અંતરે	૪૫×૨૦
બિયારણનો દર કિલો/હેક્ટર	૪.૦	૨૦	૩.૦	૨૫૦×૩૦૦
ખાતરનો જથ્થો કિલો/હેક્ટર	૧૪૫ ટન છાણીયુ ખાતર ૯૪ ટન દિવેલીનો ખોળ	૨૪૨ કિલો એમોનિયમ સલ્ફેટ ૧૫૬ કિલો સુપર ફોસ્ફેટ	૮ થી ૧૦ ટન છાણીયુ ખાતર ૨૯૦ કિલો એમોનિયમ સલ્ફેટ ૧૫૦ કિલો સુપર ફોસ્ફેટ	૨૫ થી ૩૦ ટન છાણીયુ ખાતર
પિયત	પ્રથમ પિયત ફેર રોપણી બાદ બીજુ પિયત ૩૦ દિવસે ત્રીજુ પિયત ૭૦ દિવસે	પ્રથમ પિયત ફેર વાવણી બાદ બીજુ પિયત ૩૦ દિવસે ત્રીજુ પિયત ૭૦ દિવસે	બે થી ત્રણ પિયત	રોપણી બાદ પાણીની ખોંચ જણાય તો એકાદ પિયત આપવું.
ઉત્પાદનકિલો/હેક્ટર	૮૦૦ થી ૧૦૦૦	ચોમાસુ : ૨૧૦૦ શિયાળુ : ૧૫૦૦	૧૪૦૦ થી ૧૫૦૦	લીલી સફેદ મુસળી : ૧૨૦૦ થી ૧૫૦૦
અન્ય માહિતી	સુધારેલી જાત: ગેજરાત ઈસબગુલ-૧ ગેજરાત ઈસબગુલ-૨ આશરે ૧૧૦ થી ૧૩૦ દિવસે પાક તૈયાર થાય છે. ઝાકળ ઉડી ગયા બાદ જ એટલે કે સવારે ૧૦ વાગ્યા પછી જ કાપણી કરવી.	પાન તથા શીંગોનો ઔષધમાં ઉપયોગ થાય છે. ઉનાળામાં ૯૦ થી ૧૧૦ અને ચોમાસામાં ૧૧૦ થી ૧૩૦ દિવસે પાક તૈયાર થાય છે. ચોમાસામાં વાવેલ પાકમાં વધુ ઉત્પાદન મળે અને પાનની ગુણવત્તા જળવાઈ રહે તે માટે પાનની વીણી ૬૦.૧૧૦ અને ૧૩૦ દિવસે કરવી.	સુધારેલી જાત: ગુજરાત અસાળીયો-૧ દાણાનો ઉપયોગ અવામાં થાય છે. પાક: ૧૦૦ થી ૧૧૦ દિવસે તૈયાર થાય છે.	શકિતવર્ધક તરીકે તેના મૂળનો દવામાં ઉપયોગ થાય છે. પાક ૧૦૦ થી ૧૧૦ દિવસે તૈયાર થાય છે.